

Uz sākumlapu>Tiesāšanās procedūras>Civillietas>Kuras valsts tiesal ir piekriřība?

Kuras valsts tiesal ir piekriřība?

Bulgārija

1 Vai man prasība ir jāceļ vispārējā tiesā vai specializētajā tiesā (piemēram, darba strīdu tiesā)?

Civillietu tiesvedībā lēmumus par strīdiem un citiem juridiskiem jautājumiem, kas izriet no civiltiesiskām attiecībām, izskata un pieņem vispārējās jurisdikcijas tiesas (Civilprocesa kodeksa (*Grazhdanski protsesualen kodeks* — GPK) 14. panta 1. punkts). Atsevišķās lielās apgabaltiesās ir neatkarīgas komercietu palātas, kas ir nodalītas no krimināllietu un civillietu palātām.

Izņēmums no šā noteikuma ir prasības par to zaudējumu atlīdzību, kas administratīvo darbību izpildes gaitā vai saistībā ar tām nodarīti privātpersonām vai juridiskām personām izpildestāžu un amatpersonu nelikumīgo aktu dēļ, kā arī to darbības vai bezdarbības dēļ. Šādas lietas ir to administratīvo tiesu sākotnējā jurisdikcijā, kuras izskata visas administratīvās lietas saistībā ar administratīvo aktu un administratīvo līgumu izdošanu, grozīšanu, atcelšanu vai anulēšanu, kā arī aizsardzību pret administrācijas nelikumīgu darbību un bezdarbību, izņemot lietas, kas ir Augstākās administratīvās tiesas (*Varhoven administrativen sad*) jurisdikcijā. Civiltiesību jomā nav izveidota neviena cita specializētā tiesa.

Saskaņā ar Bulgārijas tiesību aktiem noziegumā cietušais var celt prasību par radītajiem zaudējumiem gan civilprocesā, gan kriminālprocesā, kas ierosināts pret apsūdzēto. Civilprasību kriminālprocesā var celt gan pret atbildētāju, gan pret citām personām, kas uzņemas civilatbildību par nodarījumā radītajiem zaudējumiem. Ir jāpatur prātā, ka tiesa var atteikties izskatīt civilprasību kriminālprocesā. Šādā gadījumā cietušais var celt prasību un aizstāvēt savas tiesības saskaņā ar Civillikuma standartprocedūru.

2 Ja lieta ir piekriřīga vispārējai tiesai (t.i. par lietu izskatīšanu atbild šādas tiesas), kā lai noskaidroju, konkrēti kurā tiesā man ir jāiesniedz prasības pieteikums?**2.1 Vai pastāv atšķirība starp zemākām un augstākām vispārējām tiesām (piemēram, rajona tiesas kā zemākās tiesas un apgabala tiesas kā augstākās tiesas), un, ja, jā, tad kura ir kompetenta manā gadījumā?**

Rajona tiesa (*rayonen sad*) ir galvenā tiesa, kuras sākotnējā jurisdikcijā ir civillietas, izņemot tās, kas ietilpst apgabaltiesas (*okrazhen sad*) sākotnējā jurisdikcijā (GPK 103. pants).

Saskaņā ar GPK 104. pantu apgabaltiesu sākotnējā jurisdikcijā ir:

paternitātes un/vai maternitātes noteikšana vai apstrīdēšana, adopcijas izbeigšana, personas atzīšana par tiesībnespējīgu vai šādas tiesībnespējas atcelšana,

īpašumtiesības vai lietu tiesības uz īpašumu, ja prasības vērtība pārsniedz 50 000 BGN,

civilstrīdi vai komercstrīdi par summu, kas pārsniedz 25 000 BGN (ja vien strīds nav saistīts ar uzturīdzekļu maksājumiem, prasību saskaņā ar darba tiesībām vai neatļautu izdevumu atgūšanu),

prasības (neatkarīgi no to vērtības), kas apgabaltiesas jurisdikcijā apvienotas vienā pieteikumā, ja tās izskata saskaņā ar vienu un to pašu procedūru, strīdi, ko izskata apgabaltiesa saskaņā ar citiem tiesību aktiem.

Saskaņā ar Komerclikumu (*Targovski Zakon*) prasības, kas celtas atbilstīgi šim likumam, lai aizstāvētu uzņēmuma locekļa tiesības, apstrīdētu uzņēmuma akcionāru lēmumu, panāktu uzņēmuma dibināšanas atcelšanu, panāktu uzņēmuma slēgšanu vai uzsāktu maksātnespējas procesu, izskata apgabaltiesa, kuras jurisdikcijā ir uzņēmuma reģistrētā darbūmdarbības vieta. Kompetentā maksātnespējas tiesa ir apgabaltiesa, kuras jurisdikcijā ir teritorija, kurā komersantam ir galvenais birojs tajā laikā, kad tiek iesniegts pieteikums sākt maksātnespējas procesu.

Administratīvo tiesu sākotnējā jurisdikcijā ir lietas par to zaudējumu atlīdzināšanu, kas radušies administratīvo iestāžu un amatpersonu nelikumīgo aktu dēļ, kā arī to darbības vai bezdarbības dēļ.

Kriminālprocesā celto civilprasību izskata tiesa, kuras jurisdikcijā ir izdarītais noziedzīgais nodarījums.

2.2 Teritoriālā piekriřība (vai par manu lietu ir atbildīga A pilsētas vai B pilsētas tiesa?)**2.2.1 Teritoriālās piekriřības pamatnoteikums.**

Prasības ir jāceļ tiesā, kuras jurisdikcijā ir rajons (*rayon*), kurā atbildētājs ir rezidents vai kurā atrodas tā reģistrētā darbūmdarbības vieta vai galvenais birojs.

Prasības pret juridiskām personām ir jāceļ tiesā, kuras jurisdikcijā ir to juridiskā adrese. Turpretī strīdos, kuru pamatā ir tieši darījumi ar juridisku personu struktūrvienībām vai filiālēm, prasības var celt tiesā, kuras jurisdikcijā ir minēto struktūrvienību vai filiāļu atrašanās vieta.

Prasības pret valsts un valdības iestādēm, tostarp to struktūrvienībām un filiālēm, ir jāceļ tiesā, kuras jurisdikcijā ir strīda pamatā esošās tiesiskās attiecības. Ja šīs tiesiskās attiecības tika izveidotas ārzemēs, prasība ir jāceļ Sofijas kompetentajā tiesā.

Prasība pret personu, kuras adrese nav zināma, ir jāceļ tiesā, kuras jurisdikcijā ir minētās personas advokāta vai likumīgā pārstāvja dzīvesvieta vai, ja tas nav iespējams, prasības iesniedzēja dzīvesvieta. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad atbildētājs dzīvo ārpus Bulgārijas. Ja prasības iesniedzējs arī dzīvo ārpus Bulgārijas, prasība ir jāceļ Sofijas kompetentajā tiesā.

Prasības pret nepilngadīgu personu vai personu bez tiesībnespējas ir jāceļ tiesā, kuras jurisdikcijā ir tās juridiskā pārstāvja dzīvesvieta.

Prasības, kas attiecas uz mantojumu, pilnīgu vai daļēju testamenta atcelšanu, mantojuma nodalīšanu vai brīvprātīgas nodalīšanas atcelšanu, ir jāceļ tiesā atbilstīgi vietai, kur manta tika atklāta. Ja mirušais ir Bulgārijas pilsonis, bet manta tika atklāta ārpus Bulgārijas, prasība ir jāceļ vai nu tiesā, kuras jurisdikcijā ir mirušā pēdējā dzīvesvieta Bulgārijā, vai vieta, kur atrodas tā aktīvi.

2.2.2 Šī pamatnoteikuma izņēmumi.**2.2.2.1 Kādos gadījumos varu izvēlēties starp tiesu pēc atbildētāja dzīvesvietas (atbilstoši pamatnoteikumiem) un citu tiesu?**

Prasību par finansiāla rakstura pretenziju, kuras pamatā ir līgums, var celt tiesā, kuras jurisdikcijā ir atbildētāja tā brīža dzīvesvieta.

Uzturīdzekļu prasības var celt arī tiesā, kuras jurisdikcijā ir prasības iesniedzēja dzīvesvieta.

Darba ņēmēji arī var celt prasību pret darba devēju vietā, kurā atrodas to pastāvīgās darba vietas.

Darba tiesību strīdi starp ārvalstu personām, uzņēmumiem vai kopuzņēmumiem, kuru reģistrētā darbūmdarbības vieta atrodas Bulgārijā, no vienas puses, un ārvalstu darba ņēmējiem, kas to labā strādā Bulgārijā, no otras puses, tiek izskatīti darba devēja reģistrētās darbūmdarbības vietas tiesās, ja vien puses nav vienojušās citādi.

Darba tiesību strīdi, kuros iesaistīti darba ņēmēji ar Bulgārijas pilsonību, kas strādā ārvalstīs Bulgārijas darba devēju labā, tiek izskatīti Sofijas tiesās, ja lieta ir ierosināta pret darba devēju, un darbinieka Bulgārijas dzīvesvietas tiesās, ja lieta ir ierosināta pret darba ņēmēju.

Prasību par nepamatotu kaitējumu var celt tiesās tajā vietā, kur kaitējums nodarīts.

Prasību pret atbildētājiem no dažādiem tiesas rajoniem vai attiecībā uz īpašumu, kas atrodas vairāk nekā vienā tiesas rajonā, pēc prasības iesniedzēja izvēles var celt tiesā vienā no šiem rajoniem.

2.2.2.2 Kādos gadījumos man prasība ir jāceļ citā tiesā nevis pēc atbildētāja dzīves vietas (atbilstoši pamatnoteikumiem)?

Prasības, kas skar lietu tiesības uz īpašumu, kopīpašuma nodalīšanu, nekustamā īpašuma robežu noteikšanu vai nekustamā īpašuma īpašumtiesību atjaunošanu, ir jāceļ tiesās atbilstīgi vietai, kur atrodas īpašums. Prasības attiecībā uz dokumentu, kas apliecina lietu tiesības uz īpašumu vai kura mērķis ir atsaukt, izbeigt vai anulēt nekustamā īpašuma dokumentu, arī ir jāceļ tiesā, kuras jurisdikcijā atrodas konkrētais īpašums.

Patērētāju prasības un prasības pret patērētājiem ir jāceļ tiesā, kuras jurisdikcijā ir patērētāja tā brīža adrese, bet, ja šādas adreses nav, tad patērētāja pastāvīgā adrese.

Saskaņā ar Apdrošināšanas kodeksu (*Kodeks za zastrahovano*) atlīdzības prasības, ko cietusī persona ierosina pret apdrošinātāju, Garantiju fondu (*Garantsionen fond*) un Bulgārijas Mehānisko transportlīdzekļu apdrošinātāju valsts biroju (*Natsionalno byuro na balgarskite avtomobilni zastrahovatel*), ir jāceļ tiesā, kuras jurisdikcijā ir vieta, kur atradās prasītāja pastāvīgā adrese vai juridiskā adrese, kad iestājās apdrošināšanas gadījums, vai apdrošināšanas gadījuma iestāšanās vieta.

Prasība atlīdzināt zaudējumus, kas radušies noziedzīgā nodarījumā, ir jāiesniedz tiesā, kurā izvirzīta kriminālpasūtība, lai to vienlaicīgi izskatītu arī kriminālprocesā.

2.2.2.3 Vai tiesas procesa dalībnieki var vienoties par kompetento tiesu, kas citādi nebūtu kompetenta šajā procesā?

Principā jurisdikciju, kas noteikta likumā, nedrīkst piešķirt no jauna, pamatojoties uz pušu vienošanos.

Tomēr īpašuma strīda puses var atkāpties no teritoriālās jurisdikcijas noteikumiem, parakstot līgumu, kas piešķir jurisdikciju konkrētai tiesai. Tomēr tas nav iespējams, ja prasība attiecas uz nekustamā īpašuma tiesībām, kopīpašuma nodalīšanu, nekustamā īpašuma robežu noteikšanu vai nekustamā īpašuma īpašumtiesību atjaunošanu, dokumentu, kurš apliecina lietu tiesības uz īpašumu vai kura mērķis ir atsaukt, izbeigt vai anulēt nekustamā īpašuma dokumentu, jo šajos gadījumos likums nosaka, kurai tiesai ir teritoriālā jurisdikcija.

Prasības par patērētāju aizsardzību vai darba tiesībām vienošanās starp abām pusēm par to, kurai tiesai būs jurisdikcija, ir spēkā tikai tad, ja tā ir noslēgta pēc strīda rašanās.

Īpašuma strīda puses var vienoties atrisināt šo jautājumu šķīrējtiesā, ja vien tas neattiecas uz lietu tiesībām vai nekustamo īpašumu, uzturlīdzekļu maksājumiem vai darba tiesībām. Lai uzsāktu šķīrējtiesas procesu, visām iesaistītajām pusēm jānoslēdz īpaša procesuāla vienošanās (*arbitrazhno sporazumenie* jeb šķīrējtiesas līgums). Šķīrējtiesa var izmantot jebkādas attiecīgus starptautisko tiesību avotus un īpašu Bulgārijas avotu, proti, Starptautiskās tirdzniecības strīdu šķīrējtiesas aktu (*Zakon za mezhdunarodniya targovski arbitrazh*).

Saskaņā ar Starptautiskās tirdzniecības strīdu šķīrējtiesas aktu šķīrējtiesas vienošanās nozīmē to, ka visas iesaistītās puses lūdz šķīrējtiesu izšķirt visus vai daļu no strīdiem, kas konkrētās līgumattiecībās vai ārpuslīgumiskās attiecībās var rasties vai ir radušies starp tām. Vienošanās var šķīrējklauzulas veidā ietvert citā līgumā vai atsevišķā līgumā. Šķīrējtiesas vienošanās jānoslēdz rakstveidā. Šķīrējtiesa var būt pastāvīga institūcija vai var būt izveidota konkrēta strīda izšķiršanai. Šķīrējtiesa var norītēt ārpus Bulgārijas, ja viena no pusēm atrodas ārpus Bulgārijas un tur saskaņā ar statūtiem atrodas tās darbīdarbības vieta vai izvietota galvenā mītne.

3 Ja kompetenta ir kāda speciāla tiesa, kā var noteikt, tieši pie kuras tiesas būtu jāvērsas?

Bulgārijā vienīgās specializētās tiesas, kuru jurisdikcijā ir civiltiesību strīdi, ir administratīvās tiesas.

Prasības pret izpildestādēm par zaudējumu atlīdzināšanu var celt administratīvajā tiesā, kuras jurisdikcijā ir vieta, kur nodarīts kaitējums, vai cietušās personas tā brīža adrese vai juridiskā adrese, un, ja šādas prasības tiek apvienotas ar paša administratīvā akta apstrīdēšanu, tās ir jāceļ tiesā, kuras jurisdikcijā ir apelācijas sūdzības iesniedzēja adrese vai juridiskā adrese (Administratīvā procesa kodeksa (*Administrativno protsesualen kodeks*) 133. panta 5. punkts).

Visas administratīvās lietas izskata administratīvās tiesas, izņemot tās, kuras izskata Augstākā administratīvā tiesa. Augstākajai administratīvajai tiesai ir sākotnējā jurisdikcija, ja tiek apstrīdēts: regulējums, ko izdevusi publiskā sektora iestāde, kas nav pašvaldības padome, Ministru padomes, ministru prezidenta, ministru prezidenta vietnieka vai ministra izdots regulējums, Augstākās tiesu padomes lēmums, Bulgārijas Valsts bankas izdots regulējums vai jebkurš cits regulējums, attiecībā uz kuru likumā paredzēts, ka Augstākajai administratīvajai tiesai ir sākotnējā jurisdikcija.

Lapa atjaunināta: 10/09/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Vairākās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.